

Μαριάννα Τζιαντζή

Τα κυβερνητικά στελέχη μιλούν για έξοδο στις αγορές, ο πολύς κόσμος βαρυγκομά. Σαν να υπάρχουν δύο πραγματικότητες, δύο παράλληλοι κόσμοι. Ο κόσμος της κορδωμένης αυταρέσκειας από τη μια από και ο βουβός κόσμος των κάτω από την άλλη.

Η κρίση μιλάει δύο γλώσσες, τη γλώσσα των από πάνω και τη γλώσσα των από κάτω. Η πρώτη είναι η γλώσσα των στελεχών της κυβέρνησης, που μιλούν θριαμβευτικά για την έξοδο στις αγορές ή την κατάργηση του υποκατώτατου μισθού. Σαν να υπάρχουν δύο πραγματικότητες, δύο παράλληλοι κόσμοι. Ο κόσμος της κορδωμένης αυταρέσκειας από τη μια από και ο βουβός κόσμος των κάτω.

Πριν δέκα χρόνια, λίγο μετά τη χρεοκοπία της *Lehman Brothers*, είχα διαβάσει σε ένα αμερικανικό περιοδικό ένα σενάριο για τη ζωή στα χρόνια της κρίσης. Ο συντάκτης του οραματιζόταν έρημους δρόμους στις πόλεις και κλειστά παράθυρα, όμως πίσω από τα τζάμια θα αχνόφεγγαν οι ανταύγειες της ανοιγμένης τηλεόρασης.

Δηλαδή οι άνθρωποι δεν θα είχαν χρήματα να κυκλοφορήσουν και θα έμεναν καθηλωμένοι στο σπίτι βλέποντας τηλεόραση.

Το σενάριο αυτό διαψεύστηκε. Τουλάχιστον στην Ελλάδα, οι άνθρωποι κυκλοφορούν, χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής μεταφοράς, πίνουν καφέ, αγοράζουν σάντουιτς και σουβλάκια, κάποιιοι ξενυχτούν, με τη διαφορά ότι το βλέμμα τους είναι διαρκώς στραμμένο στην οθόνη του κινητού ή της ταμπλέτας τους. Χάρη στα σόσιαλ μίντια εκφράζονται, επικοινωνούν, ενημερώνονται, διασκεδάζουν, συντηρούν τις κοινωνικές τους σχέσεις ή δημιουργούν καινούργιες. Όμως ο μικρός και ο μεγάλος κόσμος μέσα στον οποίο ζουν έχει αλλάξει.

Οι γειτονιές γεμίζουν φροντιστήρια —είναι κι αυτό μια ένδειξη της εμπιστοσύνης του λαού στη δημόσια εκπαίδευση.

Στη χρεοκοπημένη Ελλάδα, στη χώρα των άνεργων πτυχιούχων, τα φροντιστήρια πληθαίνουν σαν τα μανιτάρια και παραμένουν κερδοφόρα, κυρίως χάρη στο εξευτελιστικά χαμηλό ωρομίσθιο των καθηγητών τους.

Στις αρχές της κρίσης κανένας δεν περίμενε ότι όλη η Ελλάδα θα γέμιζε καταστήματα του τύπου «αγοράζω χρυσό». Τα ενεχυροδανειστήρια ζουν και βασιλεύουν, παρά τη θεαματική σύλληψη του Ριχάρδου πριν λίγους μήνες, ο οποίος ταχύτατα αφέθηκε ελεύθερος. Και αν μερικές φορές φαίνονται να λιγοστεύουν, είναι γιατί πολλοί δεν έχουν πια τι άλλο να πουλήσουν.

Ένα άλλο ορατό σημάδι της κρίσης είναι οι ουρές των ταξί που περιμένουν στις πιάτσες — η χρυσή εποχή της διπλής ή πολλαπλής μίσθωσης ανήκει στο παρελθόν. Αντίστοιχα, όλο και περισσότεροι άνθρωποι ξεροσταλιάζουν στις στάσεις των λεωφορείων, καθώς τα δρομολόγια διαρκώς αραιώνουν.

Δεν είναι όλα τα σημάδια της κρίσης ορατά, όπως π.χ. τα λουκέτα στα καταστήματα. Μάλιστα, αυτά που

δεν μεταφράζονται σε εικόνες μπορεί να είναι πιο τοξικά.

Έγκυες απολύονται, το 8ωρο γίνεται 9ωρο, εργαζόμενοι ενοικιάζονται σαν να 'ταν ξαπλώστρες στην παραλία

Η μεγάλη ανατροπή που έφερε η καπιταλιστική κρίση στη ζωή μας είναι στην εργασία. Έγκυες εργαζόμενες απολύονται, το 8ωρο γίνεται 9ωρο, τα σύγχρονα δουλεμπορικά γραφεία ενοικιάζουν εργαζόμενους σαν να 'ταν ξαπλώστρες στην παραλία.

Μόλις προχθές η ΕΣΗΕΑ κατήγγειλε την απόλυση μιας δημοσιογράφου που εργαζόταν σε μια ιστοσελίδα επειδή «δεν πήγαινε χαρούμενη στη δουλειά της». Και η τραγωδία είναι ότι η δίκαιη οργή των εργαζομένων, των ανέργων, των ημιαπασχολούμενων, εκείνων που κουτσά στραβά επιβιώνουν, διοχετεύεται στη ναζιστική ακροδεξιά, στη Χρυσή Αυγή — ένα φαινόμενο που κανείς δεν είχε προβλέψει πριν δέκα χρόνια. Η λεηλασία της εργασίας δεν φέρνει πάντα την ενότητα, τη συσπείρωση, τους κοινούς αγώνες. Συχνά φέρνει τον ανταγωνισμό, τη διάσπαση, την παραίτηση.

Μα η κοινωνική ευαισθησία δεν έχει χαθεί, θα μπορούσε να πει κανείς. Όλο και γίνονται συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, συνέδρια, ημερίδες, καταγγελίες, εκδίδονται προοδευτικά βιβλία κλπ. Όμως, κακά τα ψέματα, όλες αυτές οι υγιείς και πολύτιμες αντιδράσεις δεν αγγίζουν την καθημερινότητα των πολλών. Ο βαθύς λαός περισσότερο κουβεντιάζει τα διάφορα στυγερά εγκλήματα παρά τη συνταγματική αναθεώρηση.

Ακόμα και αν τα μνημόνια τυπικά έληξαν, οι πληγές που άφησαν οι κυβερνητικές πολιτικές της τελευταίας δεκαετίας μένουν ανοιχτές. Η κρίση θα περάσει, όταν οι άνθρωποι δεν θα ξεπαγιάζουν από το κρύο μέσα στα σπίτια τους, δεν θα βλέπουν εφιάλτες ότι θα χάσουν το σπίτι ή τη δουλειά τους ή ότι δεν θα βρουν ποτέ δουλειά, δεν θα τρέμουν κάθε φορά που χτυπάει το τηλέφωνο, καθώς νιώθουν στο σβέρκο τους την ανάσα μιας εισπρακτικής εταιρείας.

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 17.2.2019